

شماره: ۲۳-۲۴۱-۲۸۲۷-۲۲ PB

ت

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
دانشکده الهیات، فلسفه و معارف اسلامی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته الهیات، گرایش قرآن و حدیث

موضوع:

تهاجم فرهنگی و راههای مقابله با آن از دیدگاه قرآن و حدیث

استاد راهنما:

دکتر محمد علی لسانی فشارکی

استاد مشاور:

حجة الاسلام والمسلمین دکتر ولی الله نقی پورفر

بزو هشگر:

فاطمه دیانی در دستی

سال تحصیلی: ۷۹-۷۸

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
دانشکده الهیات، فلسفه و معارف اسلامی

چکیده پایان نامه

*****

دین چکیده، به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است.

عنوان پایان نامه: تهاجم فرهنگی و راههای مقابله با آن از دیدگاه قرآن و حدیث

نام و نام خانوادگی دانشجو: فاطمه دیانی دردشتی

رشته تحصیلی: الهیات، گرایش علوم قرآنی و حدیث

استاد راهنما: دکتر محمد علی لسانی فشارکی

استاد مشاور: حجة الاسلام دکتر ولی الله نقی پور فر

سال تحصیلی: ۷۸-۷۹

شماره دانشجویی: ۷۶۵۷۷۹۶

تاریخ شروع پایان نامه: ۷۸/۹/۱۷

تاریخ اتمام پایان نامه: ۷۹/۶/۳۱

آدرس و شماره تلفن: خ آزادی، مقابل دانشگاه شریف، خ دکتر هوشیار، کوی بهمن پور، پلاک ۱۴، ۲۴۷۷۰۰۶۰

- (۱) هدف پژوهش:** بررسی و تحقیق یک مسئله کاربردی مهم از مسائل اجتماعی اسلام هستند به کتاب و سنت
- (۲) روش نمونه گیری:** انتخاب چهار سوره از قرآن (سوره های انعام، اعراف، انفال، توبه) با توجه به محور موضوعی این سوره ها که بر ترتیب عبارتند از: توحید، شناخت عناصر شیطانی و رهنمود الهی در صلاح جامعه، زمینه های داخلی تهاجم فرهنگی، زمینه های خارجی تهاجم فرهنگی.
- (۳) روش پژوهش:** تندرست مستقیم در آیات قرآن کریم با استفاده از روش تحقیق موضوعی و سپس تحلیل و تکمیل مطالب با استفاده از بیان احادیث و مراجعه به کتب تفسیر و حدیث و نظرات علمای اسلامی
- (۴) ابزار اندازه گیری:** کتب تفسیری معتبر، نظریات علمای بزرگ اسلامی
- (۵) طرح پژوهش:** ابتدا مطالعات مستقیم قرآنی صورت گرفته، سپس با مراجعه به کتب حدیث و تفسیر مستندسازی و تکمیل شده و با مطالعه و یادداشت برداری مقالات و کتب تحلیلی پیرامون تهاجم فرهنگی مطالب تحلیل شده است.
- (۶) نتیجه کلی:** ۱- این مسأله یک پدیده جدی نیست و در طول تاریخ همواره در کنار راه انبیا هجوم عناصر شیطانی وجود داشته متبته ابزارها و شیوه ها و مصادیق آن در زمانهای مختلف متفاوت بوده است و قرآن در خصوص این امر بسیار فعال برخورد کرده است.
- ۲- برای خنثی سازی این هجوم باید خود آگاهی عمومی را بالا برد و زمینه های آسیب پذیری را با توجه به رهنمودهای الهی و ارزش هایی که نظام و واقعیت های تاریخی بر آن پای گرفته مسدود کرد و به یک هویت جمعی رسید
- ۳- چنین امری با ایجاد زمینه مناسب برای شنیدیدن در مبانی هویت اسلامی ایرانی با مبانی فرهنگ بیگانه و پیامدهای هر دو فرهنگ ممکن خواهد شد، سپس به برنامه ریزی جدی در جهت توسعه و تحول نظام آموزش و پرورش و آموزش عالی پرداخت تا موجبات یک حرکت ملی برای رفع این مسأله فراهم گردد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده.....
۳.....	مقدمه.....
۷.....	بخش اول: کلیات .....
۸.....	فصل اول: معانی لغوی و اصطلاحی فرهنگ.....
۸.....	تعریف فرهنگ در لغت.....
۹.....	تعریف فرهنگ در اصطلاح جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی.....
۱۰.....	دسته‌بندی تعاریف فرهنگ.....
۱۰.....	۱- تعریف‌های توصیفی یا تشریحی (Descriptive).....
۱۱.....	۲- تعریف‌های تاریخی.....
۱۱.....	۳- تعریف‌های هنجاری (Normalive).....
۱۱.....	۴- تعریف‌های روانشناختی (Psychologique).....
۱۲.....	۵- تعریف‌های ساختی.....
۱۲.....	۶- تعریف‌های تکوینی Genetics.....
۱۲.....	تعریف «فرهنگ» در دائرةالمعارف لاروس.....
۱۳.....	تعریف «فرهنگ» منتخب شورای عالی انقلاب فرهنگی.....
۱۳.....	تعریف «فرهنگ» منتخب امام خمینی (ره).....
۱۳.....	تعریف «فرهنگ» منتخب مقام معظم رهبری آیت الله خامنه‌ای.....
۱۴.....	تعریف «فرهنگ» استاد علامه محمد تقی جعفری (ره).....
۱۵.....	فایده آگاهی از تعدد و تنوع تعاریف.....
۱۶.....	نتیجه‌گیری از تعاریف مختلف فرهنگ.....
۱۶.....	تحول معانی و تعاریف «فرهنگ».....
۱۹.....	سابقه استعمال واژه فرهنگ در متون ادبیات فارسی.....
۲۰.....	فرهنگ وجه تمایز انسان و حیوان.....
۲۱.....	ویژگی‌های فرهنگ.....
۲۲.....	«جامعه‌پذیری» و «فرهنگ‌پذیری».....
۲۴.....	تأخر (عقب افتادگی) فرهنگی.....

۲۵	خرده فرهنگ
۲۵	قوم مداری
۲۵	مجموعه فرهنگی
۲۵	سیاست فرهنگی
۲۶	جایگاه فرهنگ در انقلاب اسلامی ایران
۳۰	جایگاه «فرهنگ» در روایات اسلامی و سخنان پیشوایان دین
۳۸	معادل واژه فرهنگ در زبان عربی
۴۱	کاربرد کلمات معادل «فرهنگ» در قرآن کریم
۴۲	۱- دین
۴۵	۲- شریعة
۴۸	۳- ملت
۵۰	۴- تفاوت معنای «شریعت» با «دین» و «ملت»
۵۱	۵- سنت
۵۲	۶- اذیت
۵۵	۷- «خُلِقَ - خُلِقَ - خُلِقَ» (الْخُلُقُ وَالْخُلُقُ) كَمَثَلِ
۵۸	۸- حزب
۶۱	۹- چینه
۶۴	۱۰- صراط و صراطه، الصراط
۶۵	۱۱- طریق - طريقة

۶۷	فصل دوم: معانی لغوی و اصطلاحی «تهاجم فرهنگی»
۶۷	تعریف تهاجم در لغت
۶۸	تعریف تهاجم فرهنگی
۶۹	تفاوت میان تهاجم فرهنگی و تبادل فرهنگی
۷۰	آیا همیشه هجوم فرهنگی نامطلوب است؟
۷۱	از خود بیگانگی فرهنگی
۷۱	مصونیت فرهنگی
۷۲	تاریخچه تهاجم فرهنگی

۸۵	فصل سوم: ایجاد فرهنگ جاهلیت
۸۵	داشتن نظام قبیله‌گی
۸۷	اوضاع اقتصادی و منابع ثروت در جزیره‌العرب
۹۰	اوضاع اجتماعی و اخلاقی (و آداب و رسوم)
۹۴	ادیان و مذاهب
۹۷	آئین و قوانین جاهلیت در خوراکی‌ها
۹۸	آئین و قوانین جاهلیت در امر ازدواج
۹۹	آئین و قوانین جاهلیت در مورد ماه‌های حرام
۱۰۰	بخش دوم: تهاجم فرهنگی در بیان قرآن کریم
۱۰۱	فصل اول: خطوط اساسی فرهنگ الهی - اسلامی
۱۰۱	تمهید
۱۰۱	نکته ۱
۱۰۳	نکته ۲
۱۰۴	اصل اول - با یکتاپرستی، تمام زنجیره‌های اسارت را بشکنیم
۱۰۴	ریشه بت‌پرستی
۱۰۵	انگیزه‌های شرک در پرستش
۱۰۷	معانی عبادت
۱۰۸	شاخه‌های پر بار توحید
۱۱۳	اصل دوم - نیکی به پدر و مادر، هو بالوالدین احساناً
۱۱۳	خاموش شدن عواطف در غرب
۱۱۳	علل مهم خاموشی و باکم‌فروغی عواطف
۱۱۳	سیمای ملکوتی والدین در قرآن
۱۱۶	اصل سوم - فرهنگ‌گشی ممنوع
۱۱۶	فرهنگ فرزندگشی بنابر آئین جاهلیت
۱۱۷	وحدت انگیزه
۱۱۹	اصل چهارم - مبارزه با فساد جنسی

۱۱۹	رهبری «غریزه جنسی»
۱۲۱	راه مبارزه چیست؟
۱۲۳	اصل پنجم - احترام به جان انسانها
۱۲۳	ضرورت این حکم
۱۲۴	انواع قتل‌ها
۱۲۶	بحث قصاص در قرآن
۱۲۶	شبه مخالفان
۱۲۶	دلایل تجویز قصاص در اسلام
۱۲۷	اسراف در قتل ممنوع
۱۲۸	دیدگاه سید تطب (ره)
۱۲۹	دیدگاه علامه طباطبائی (ره)
۱۲۹	اصل ششم - حمایت از یتیم
۱۲۹	دیدگاه علامه طباطبائی
۱۳۰	عیایت قرآن به یتیم
۱۳۲	اصل هفتم - ابعاد قسط و عدل در قرآن
۱۳۲	مقصود از قسط و عدل چیست؟
۱۳۴	اصل هشتم - تکلیف در محدوده توان و طاقت
۱۳۵	برخورداری امت اسلامی از لطف بیشتر
۱۳۵	اصل نهم - عدالت در سخن گفتن
۱۳۵	دایره عدالت در سخن و عمل از دیدگاه امام علی (ع)
۱۳۶	ارزش رهبری از دیدگاه قرآن
۱۳۷	علت ذکر «ولو کان ذوالقرین»
۱۳۷	اصل دهم - وفاداری نسبت به پیمان‌های الهی
۱۳۸	پیمان‌شکنی نشانه بی‌شخصیتی است
۱۳۹	وعده‌های اخلاقی
۱۳۹	مقصود از عهد الهی چیست؟
۱۴۰	تفاوت اجتماع اسلامی با اجتماعات دیگر
۱۴۱	نتیجه‌گیری از اصول و علت وجه اختلاف قسمت پایانی (آیات ۱۵۳-۱۵۱ انعام)

۱۴۳	فصل دوم: بررسی مسئله تهاجم فرهنگی در سوره‌های انفال و توبه
۱۴۳	تمهید
۱۴۴	الف شناخت عناصر شیطانی
۱۴۴	ب- دست‌بندی آیات در موضوع تهاجم فرهنگی
۱۴۴	ج- خطوط اساسی نگرش اسلام به جنگ و صلح
۱۵۱	د- سوره‌شناسی و اهمیت آن
۱۵۱	الف - «تهاجم فرهنگی» در بیان سوره انفال
۱۵۱	موقعیت سوره انفال
۱۵۲	تقسیم و دست‌بندی مضامین سوره
۱۵۳	تفصیل مطالب سوره
۱۵۳	مقدمه سوره آیات (۹-۱)
۱۵۴	پیام اول
۱۵۵	پیام دوم
۱۵۶	اهمیت ذات‌البین
۱۵۷	پیام سوم
۱۵۷	علت تأکید بر مسأله اجتماعی «اتحاد و تفاهم»
۱۵۸	رهنمود الهی
۱۵۸	توصیف مؤمنان در آیات ۲-۴ و پنج صفت بارز در آنها
۱۶۲	پیام چهارم
۱۶۳	پیام پنجم
۱۶۴	معانی حق در آیات ۸۷ انفال
۱۶۵	پیام ششم
۱۶۵	بخش اول - محتوی سوره انفال (آیات ۹-۴۰)
۱۶۶	اثرات استغاثه بدرگاه الهی، نتیجه، پیامد
۱۶۶	دلیل این موضع‌گیری
۱۶۷	تحلیل فلسفه تحریم فرار از جهاد
۱۶۸	کشتن دشمن رحمت خداوند است

۱۶۹	تربیت رزمندگان.....
۱۶۹	مفهوم آیه ۱۷ در روایات.....
۱۷۰	موضوع گیری مخالفان در مقابل جریان فرهنگی پیامبر(ص) در جامعه.....
۱۷۱	خطاب الهی به مشرکان مغرور.....
۱۷۳	پیام هفتم.....
۱۷۳	حکمت ابزارهای شناخت و پیامدهای نادیده گرفتن دستورات الهی.....
۱۷۴	بدترین جنیدگان.....
۱۷۴	دستجات مردمی در برابر دعوت انبیاء.....
۱۷۶	مراتب استماع.....
۱۷۶	حیات بخشی دستورات اسلام، سؤال، توضیح.....
۱۸۰	معنای «قلب» و «حایل» در آیه ۲۴ انتقال چیست؟.....
۱۸۲	دیدگاه علامه طباطبایی (ره) در مسأله واسطه بودن خدا میان آدمی و قلب او.....
۱۸۲	ایجاد فتنه از عواقب شوم عدم اطلاعات.....
۱۸۳	معنای فتنه در آیه ۲۵.....
۱۸۵	بزرگترین مصداق احیاء.....
۱۸۶	آخرین اقدامات پیامبر(ص) در روزهای آخر عمر جهت رفع فتنه.....
۱۸۸	پیامدهای نادیده گرفتن اقدامات.....
۱۹۰	هشدار از فتنه امروز.....
۱۹۱	معنای تقوای از فتنه «واتقوا فتنه».....
۱۹۱	آثار یادآوری نعمات.....
۱۹۲	خیانت و زمینه‌های آن.....
۱۹۳	پیام هشتم.....
۱۹۳	نمردمی اولین فرمان (پیام دوم).....
۱۹۵	نوطه همه جاتیبه دشمن و نمونه‌هایی از هجمه آنها.....
۱۹۷	راههای بازگشت رحمت و معنای «توبه» دو سخن امام علی (ع).....
۱۹۸	مراکز عبادتی و متولیان دروغین.....
۱۹۸	تحلیل امام صادق (ع) از سیاست بنی‌امیه.....
۱۹۹	نتیجه برنامه‌های براندازی.....

۲۰۰	تسامح مثبت.....
۲۰۱	فتنه چیست؟.....
۲۰۲	سقوط کنندگان در فتنه.....
۲۰۳	بخش دوم.....
۲۰۳	موضوع خمس.....
۲۰۴	سزال.....
۲۰۴	پیام نهم.....
۲۰۴	بخش سوم.....
۲۰۴	همه امور به دست مسبب الاسباب است.....
۲۰۵	اصول مبارزه.....
۲۰۶	زمینه‌های آسیب.....
۲۰۷	شگردهای شیطان.....
۲۰۹	سرنوشت عناصر شیطانی.....
۲۱۰	علل پیروی از شیطان.....
۲۱۱	شیوه برخورد با عناصر شیطانی.....
۲۱۲	بخش چهارم.....
۲۱۲	ملاک‌های رها شدن و رها شدن.....
۲۱۴	خاستگاه حقوق در کجاست؟.....
۲۱۴	دشمنان بالقوه کیانند؟.....
۲۱۷	پیامدهای جدایی دین از سیاست.....
۲۱۷	پیام دهم.....
۲۲۰	یک پیشنهاد در دو موضع.....
۲۲۱	سفسطه در پیشنهاد.....
۲۲۳	پیام یازدهم.....
۲۲۳	نقش رهبری در تجهیز قوا.....
۲۲۴	نخست اهداف الهی آنگاه اهداف مادی.....
۲۲۸	نهی ولایت کنار جهت رفع زمینه‌های نفوذ فرهنگی.....
۲۲۸	حذف رذاه‌طلبان از مدیریت‌های کلان.....

پیام دوازدهم.....	۲۲۹
سؤال اساسی.....	۲۳۰
ب - فضای تاریخی سوره توبه.....	۲۳۲
معاهده صلح حُدَیبِیَه.....	۲۳۲
جنگ خُنَین.....	۲۳۳
جنگ طائف.....	۲۳۳
جنگ تبوک.....	۲۳۴
تناسب عبارات و مضامین آیات.....	۲۳۵
جهات ارتباطی دو سوره انفال و برات.....	۲۳۵
تقسیم و دستبندی مضامین سوره توبه.....	۲۳۷
تفصیل مطالب سوره توبه.....	۲۳۹
حذف بسمله.....	۲۳۹
فصل اول - اولین گروه از عناصر شیطانی.....	۲۴۰
مواد اعلامیه برات مشرکین.....	۲۴۰
عدم تسامح در مسائل اصولی.....	۲۴۲
سوال.....	۲۴۳
فضاسازی جهت توطئه.....	۲۴۴
راه بستن بر نفوذ دشمن.....	۲۴۶
چرا دو موضع متفاوت.....	۲۴۶
عوامل برانگیزاننده و بازدارنده پیکار با مشرکان.....	۲۴۷
پیام آیه.....	۲۴۷
حکمت پیکار با مشرکان.....	۲۴۷
تحریم دوستی با کُفَّار و فساق.....	۲۴۸
موضع گیری خداوند در برابر شبهه های اجتماعی.....	۲۴۸
داشتن انگیزه مبارزه منوط به چه اموری است.....	۲۴۹
چرا حضرت ابراهیم لقب قهرمان توحید گرفت.....	۲۵۰
دستور به قطع ولایت کُفَّار بدون نگرانی از پیامدهای آن.....	۲۵۱
متکین به ولایت الهی نگران هیچ امری نیستند.....	۲۵۱

۲۵۲	نجاسات از دیدگاه اسلام.....
۲۵۳	فصل دوم - متخاصمین از اهل کتاب دومین گروه از عناصر شیطانی
۲۵۳	علت اعلام جنگ با اهل کتاب منحرفه.....
۲۵۵	فلسفه جزیه.....
۲۵۶	اتحاقات یهود و نصاری در مسأله توحید.....
۲۵۷	شرک عبادی اهل کتاب.....
۲۵۷	قانونگذاری حق مسلم پروردگار است.....
۲۵۸	وظیفه ما چیست؟.....
۲۵۸	تهاجم همه جانبه دشمن.....
۲۵۹	موانع ظهور چیست؟.....
۲۶۰	تحقق وعده الهی چه وقت است.....
۲۶۱	طرح دو موضوع مهم در وعده الهی.....
۲۶۲	مفهوم درست انتظار.....
۲۶۳	منتظر واقعی کیست؟.....
۲۶۴	صدکنندگان راه خدا چه کسانی هستند؟.....
۲۶۴	پیام آیه.....
۲۶۵	حدود زکات.....
۲۶۶	اثرات ثروتاندوزی.....
۲۶۷	ادیان آسمانی و عالمان دنیاگرا.....
۲۶۷	فصل سوم - علل پراخت از مشرکان.....
۲۶۷	فلسفه ماههای حرام و سنت جاهلیت.....
۲۶۸	علل ناتوانی در جهاد.....
۲۶۹	موانع تحقق شعار «از کربلا تا قدس».....
۲۷۰	ریشه کنی کفر و نفاق.....
۲۷۱	فصل چهارم - منافقین سومین گروه از عناصر شیطانی.....
۲۷۱	چگونگی روش اتفاد.....
۲۷۱	جهاد وسیله دروغ سنجی.....
۲۷۲	علل پراخت از منافقین.....

فصل سوم: بررسی کارکردی تهاجم فرهنگی در سوره‌های انعام و اعراف.....	۳۸۵
تمهید.....	۳۸۵
وظیفه مسلمان در راستای درمان این حمله.....	۳۹۰
اثر کار فرهنگی و فلسفی.....	۳۹۱
راه‌های مبارزه با تهاجم فرهنگی.....	۳۹۱
۱- عالم به زمان بودن.....	۳۹۱
۲- پیروی از سیره معصومین.....	۳۹۲
۳- پذیرش ولایت الهی.....	۳۹۲
۴- بیدار نگه داشتن و پیدا کردن فطرت.....	۳۹۳
۵- شناخت راه‌های حمله دشمن.....	۳۹۳
۶- خودسازی.....	۳۹۴
مصلح کیست.....	
نتیجه‌گیری.....	۳۹۵
شرط اصلاح کردن.....	۳۹۵
زمینه تحقق اصلاح.....	۳۹۵
اصلاح چیست؟.....	۳۹۶
زمینه‌های اصلاح مدیریت.....	۳۹۷
راه تداوم انقلاب.....	۳۹۹

بخش سوم: نگرش احادیث و روایات اسلامی به مسئله تهاجم فرهنگی

تمهید.....	۴۰۱
فصل اول: نقش تعیین‌کننده فرهنگ و اهمیت استقلال فرهنگی.....	۴۰۳
الف) نقش تعیین‌کننده فرهنگ.....	۴۰۳
ب) اهمیت استقلال فرهنگی.....	۴۰۵
۱- نهی از گرایش به بیگانگان.....	۴۰۵
۲- مسدود کردن زمینه‌های آسیب‌پذیری فرهنگی.....	۴۱۰

۴۱۴	فصل دوم: گونه‌های مختلف تهاجم فرهنگی
۴۱۵	الف - زیر سؤال بردن اعتقادات و ارزشهای دینی
۴۱۶	معنای «خطوات شیطان»
۴۱۷	دیدگاه روانشناسان در مورد بلوغ فکری نوجوانان
۴۱۸	بحث ثبات و تغییر باورها (سنت و مدرنیسم) (روحیه تنوع طلبی)
۴۲۵	مفهوم بدعت
۴۲۶	ب - نفی حرمت و کرامت انسانها
۴۲۸	ج - التقاط و تحریف حقایق
۴۳۰	خطر التقاط
۴۳۰	دگرگون جلوه دادن واقعیت‌ها و وقایع
۴۳۱	جوسازی
۴۳۱	ایجاد بحران با اختلافات قومی و فتنه‌های سیاسی و فرهنگی
۴۳۳	فصل سوم: راههای مقابله و مبارزه با تهاجم فرهنگی
۴۳۳	۱- تفقه در دین
۴۳۵	۲- الگو قرار دادن پیامبران الهی و ائمه معصومین
۴۳۷	۳- مجالست با نیکان
۴۳۸	۴- روی آوردن به عبادت و یاد خداوند کردن
۴۴۱	۵- مقاومت و بردباری
۴۴۳	۶- دشمن شناسی
۴۴۴	۷- دشمنی با ابلیس که منشأ تمامی تهاجم‌هاست
۴۴۴	راههای نفوذ شیطان
۴۴۸	۸- امر به معروف و نهی از منکر
۴۴۸	معروف و منکر چیست؟
۴۴۸	راههای شناخت معروف و منکر
۴۴۹	● اصول و ضوابط کلی در شناخت معروف و منکر
۴۴۹	۱- «لهو و لعب» «لغو و باطل»
۴۵۰	۲- فساد

- ۳- همکاری و پشتیبانی بر گناه و دشمن ۲۵۱
- ۴- ظلم و ستم ۲۵۱
- ۵- تضعیف «دین و مکتب» ۲۵۲
- ۶- ذلت و خورای ۲۵۲
- ۷- «تقویت» و «تضعیف» نظام حکومت اسلامی ۲۵۳
- ۸- «سلطه بیگانگان» ۲۵۳
- ۹- کفران نعمت و ناسپاسی ۲۵۴
- جایگاه امر به معروف و نهی از منکر ۲۵۴
- ۱- در بعد ارزشی ۲۵۴
- ۲- در بعد تاریخی ۲۵۶
- ۳- جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در قیام امام حسین (ع) ۲۵۶
- موضع گیری دشمنان در برابر این دو اصل ۲۵۸
- ۱- بی توجهی و بی اعتنائی نسبت به آن ۲۵۸
- ۲- تمسخر و استهزاء ۲۵۸
- ۳- دفاع از سنت های غلط و ضد ارزشها ۲۵۸
- ۴- مدعیان «اصلاح طلبی» هستند ۲۵۸
- ۵- اتهام و افتراء ۲۵۹
- ۶- واکنش معکوس ۲۵۹
- ۷- تحت فشار قرار دادن ۲۵۹
- ۸- توطئه برای قتل مؤمنان ۲۵۹
- ۹- نسبی معرفی کردن «معروف و منکر» ۲۵۹
- فلسفه و آثار امر به معروف و نهی از منکر ۲۶۰
- ۱- برپاشدن واجبات ۲۶۰
- ۲- دعوت به اسلام ۲۶۰
- ۳- رد مظالم ۲۶۱
- ۴- مخالفت با ستمگران ۲۶۱
- ۵- سبب آبادانی زمین می شود ۲۶۲
- ۶- از دشمنان انتقام گرفته می شود ۲۶۲

۷. امور دین و دنیای شما اصلاح می‌گردد ۴۶۲
۸. دلگرمی مؤمنان و خواری دشمنان ۴۶۲
۹. شرکت در ثواب اعمال ۴۶۳
۱۰. داشتن دنیاو آخرتی سودمند ۴۶۳
- آثار سلبی و تخریبی ترک امر به معروف و نهی از منکر ۴۶۴
۱. سلب برکات الهی ۴۶۴
۲. تسلط اشرار ۴۶۵
۳. عذاب و هلاک ۴۶۶
۴. لعن و نفرین ۴۶۶
۵. شریک بودن در گناه ۴۶۶
۶. دگرگونی در ارزشها ۴۶۶
- پیشینازها در امر به معروف و نهی از منکر ۴۶۸
۱. شناساندن «معروفها و منکرها» ۴۶۸
۲. تبیین حد و مرز هریک از «معروفها و منکرها» ۴۶۸
۳. تبیین «اهمیت» هریک از «معروفها و منکرها» ۴۶۸
۴. تبیین آثار و نتایج عمل به هریک از «معروفها و منکرها» ۴۶۸
۵. شناخت موقعیتها و «شرایط»، مخاطبین ۴۶۹
۶. زمینه‌های «پذیرش» ۴۶۹
- ویژگی آمران به معروف و ناهیان از منکر ۴۶۹
۱. دلسوزی و مهربانی ۴۶۹
۲. اخلاص در عمل ۴۶۹
۳. پرهیز از خودپسندی و دوری از عجب و غرور ۴۶۹
۴. صبور و بردبار بودن ۴۶۹
۵. عفو و گذشت و برخورد «کریمانه» داشتن ۴۷۰
۶. پایبندی و عمل به احکام الهی ۴۷۰
- شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر ۴۷۰
۱. شیوه گفتاری ۴۷۰
۲. شیوه نوشتاری ۴۷۱

- ۳- شیوه عملی ۴۷۱
- ۴- شیوه‌های هنری ۴۷۱
- ۵- شیوه ارائه جایگزین‌ها ۴۷۱
- ۶- شیوه تکرار و تداوم ۴۷۲
- علل و عوامل گرایش به منکرات ۴۷۲
- ۱- تزلزل در مبانی اعتقادی جامعه ۴۷۲
- ۲- سنت‌گرایی و قومیت‌گرایی ۴۷۲
- ۳- فقدان تربیت دینی و مراقبت‌های خانوادگی ۴۷۲
- ۴- تبلیغات سوء و نادرست دشمنان ۴۷۳
- ۵- عدم تبیین صحیح ارزشهای قرآنی ۴۷۳
- ۶- عدم اجرای احکام قرآن ۴۷۳
- شبهات امر به معروف و نهی از منکر ۴۷۳
- ۱- باوجود پیشرفت علم و تکنولوژی چه نیازی به دین است ثانویت به این دو فریضه برسد؟ ۴۷۳
- ۲- آیا این دو فریضه مخل آزادی نیست؟ ۴۷۴
- منابع و مأخذ ۴۷۵